

Anna Bitner-Wróblewska, J. Siemiaszko, J. Brzozowski

Straduny, gm. Ełk, woj. suwalskie, St.
13, AZP 21-79

Informator Archeologiczny : badania 24, 65-66

1990

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Sowinki, gm. Mosina woj. poznańskie St. 23A AZP 56-27/152

Pracownie Konserwacji Zabytków w Poznaniu, Spółka z o.o. Pracownia Naukowo-Badawcza

Badania prowadził mgr Andrzej Krzyszowski (autor sprawozdania), przy współpracy dokumentalisty Wiktora Kudry oraz grupy studentów archeologii z UAM w Poznaniu. Finansowało Biuro Projektów Budownictwa Komunalnego w Poznaniu. Drugi sezon badań. Obozowisko (osada kultury pucharów lejkowatych, osada kultury łużyckiej z okresu halsztackiego, cmentarzysko kultury pomorskiej z okresu późnohalsztacko-wczesnolateńskiego, ślad osadnictwa kultury przeworskiej (?) z okresu lateńskiego, cmentarzysko szkieletowe z okresu wczesnego średniowiecza (X/XI — XI wiek).

Kontynuowano prace wykopaliskowe rozpoczęte na tym stanowisku w sezonie badawczym w 1989 r. Założono kolejne 4 nowe wykopy badawcze, oznaczone kolejno symbolami WII/90, WIII/90, WIV/90 i WV/90. Wyeksplorowano łącznie powierzchnię 6035 m² (łącznie z ubiegłorocznym sezonem 9295 m²).

Wierzchnią warstwę humusu zbierano przy pomocy sprzętu mechanicznego, prowadząc dalszą eksplorację warstw naturalnych i kulturowych wg powszechnie akceptowanych w archeologii metod inwentaryzacji i dokumentacji materiału źródłowego. W drobnociarnistym podłożu calcowym, w postaci żółtawego i żółtawoszarego piasku, miejscami mocno zorsztynowanego i gliniastego odsłonięto łącznie 197 obiektów nieruchomych. Pozostały materiał źródłowy stanowi: ceramika — 1096 fr. kości — 4990 kości, przedmioty krzemienne — 154 szt., polepa — 216 fr. oraz 15 wyrobów metalowych.

W sekwencji chronologiczno-kulturowej wśród wyróżnionych obiektów nieruchomych wydobyto następujące jednostki kulturowe:

1. Obozowisko (osada kultury pucharów lejkowatych — nie reprezentowane przez żaden z odkrytych obiektów nieruchomych. Wyróżniono je na podstawie nielicznego zbioru ceramiki (m.in. fragment krawędzi z pucharu lejkowatego z pojedynczym odciskiem pionowych stempelków) i prawdopodobnie większości zbioru krzemienno, choć nie wykluczone są również domieszki mezolityczne (m.in. dwa półtyczaki).

2. Osada kultury łużyckiej — reprezentowana jest przez 164 obiekty nieruchome. Łącznie z ubiegłorocznymi obiektami kultury łużyckiej, odkryto ich w sumie 239. Wstępny podział funkcjonalny przedstawia się następująco: 108 obiektów w charakterze jam odpadkowych, zasobowych i w zdecydowanej większości nieokreślonych, 47 obiektów po dolkach postłupowych, 5 piwniczek, 3 piece garncarskie i 1 ognisko. Materiał ruchomy stanowi mocno rozdrobniona ceramika (ok. połowa całego odkrytego zbioru), cały zbiór polepy, 1 nieokreślony przedmiot żelazny i być może część zbioru krzemienno.

3. Cmentarzysko kultury pomorskiej — po dwóch sezonach badań odkryto łącznie 40 obiektów grobowych tej kultury w tym z tegorocznych badań pochodzi 5 zespołów grobowych. Wśród tych ostatnich, typologicznie zanotowano 3 typy: czyste popielnicowe, nakryte kloszem (3 groby) jamowe ze stosem i także same, lecz dodatkowo z obstawą kamienną.

4. Ślad osadnictwa kultury przeworskiej (?) z okresu lateńskiego — wyróżniono go na podstawie jednego fragmentu facetowanej krawędzi szerokootworowego naczynia, odkrytego na wtórnym złożu w jamie kultury łużyckiej.

5. Cmentarzysko szkieletowe z okresu wczesnego średniowiecza (X/XI — XI wiek) — w sezonie 1990 r. odkryto dalszych 28 zespołów grobowych z tego okresu, które wraz z zeszłorocznymi dają łączną sumę 143 obiektów grobowych. Z ich dyspersji można wnioskować, że cmentarzysko zostało w całości odsłonięte. Wśród odkrytych nowych grobów 9 obiektów posiadało wyposażenie w postaci (łącznie): 8 noży żelaznych i 6 kablączków skroniowych (w tym m.in. 1 z ołowiu). Dalszych 19 zespołów grobowych nie posiadało żadnego wyposażenia prócz szczątków kostnych. Na uwagę wśród części nowo odkrytych grobów zasługuje zmiana orientacji, z dotychczas notowanej o kierunku W-E, na N-S.

Dokumentacja i materiały z obu sezonów badań przechowywane są w Pracowni Naukowo-Badawczej PKZ w Poznaniu, Spółka z o.o.

Badania będą kontynuowane.

Sowinki, gm. Mosina woj. poznańskie St. 23C patrz okres halsztacki

Stradun, gm. Elk woj. suwalskie St. 13 AZP 21-79/—

Państwowe Muzeum Archeologiczne w Warszawie

Badania prowadziła mgr Anna Bitner-Wróblewska przy współpracy mgr mgr J. Siemaszko i J. Brzozowskiego z Muzeum Okręgowego w Suwał-

kach. Finansowało PMA. Pierwszy sezon badań. Osada z okresu wpływów rzymskich.

Stanowisko leży na wschód od wsi, około 500 m za ostatnimi zabudowaniami. Położone jest na wzniesieniu, na lewym brzegu rzeki Elk w miejscu, gdzie wpada ona do Jeziora Haleckiego.

Badania miały charakter sondażowy; ich celem było rozpoznanie stanu zachowania osady przed ewentualnymi pracami o szerszym zasięgu. Założono dwa wykopy w postaci rowów sondażowych o wymiarach 1 x 10 m. Jeden z nich usytuowany był na szczycie wzniesienia, drugi na zboczu południowo-zachodnim opadającym w stronę rzeki. W trakcie badań odsłonięto fragmenty pięciu obiektów, a w jednym z wykopów stwierdzono obecność warstwy kulturowej o miąższości do 50 cm, przy czym obiekty znajdowały się poniżej tej warstwy lub w jej obrębie. Wśród odkrytych obiektów zwraca uwagę obiekt 3. — zapewne pozostałość chaty. Uchwycony w planie wykopu fragment ma kształt trójkąta o ściętym wierzchołku i wymiarach 1,20 x 1,30 x 2,10 m; całość zarysu prawdopodobnie ma kształt czworokątny. Krawędzie obiektu tworzy pas czarno-ciemnobrunatnej ziemi o szerokości od 12 do 22-25 cm, jego wypełnisko ma barwę brunatną. W profilu obiekt widoczny jest jako prostokątna w przybliżeniu jama o płaskim dnie i miąższości od 61 do 75 cm. W trakcie badań odkryto liczne fragmenty ceramiki, pochodzące na ogół z naczyń o wygładzanej lub lekko chropowatej powierzchni barwy brunatnej, czarnej, rzadziej jasnobrązowej. Głina schudzana była domieszką droбно- i średnioziarnistego różowego i białego tłucznia kamiennego. Ornament występuje sporadycznie; są to odciski palców lub paznokciowe umieszczane zwykle na krawędzi wylewu lub załomie brzuśca. Pozyskany materiał można datować wstępnie na okres wpływów rzymskich, a badaną część osady wiązać z kulturą bogaczewską kręgu zachodniobałtyjskiego. Należy przy tym podkreślić, że przeprowadzone wcześniej na tym stanowisku badania planigraficzne przyniosły bardzo bogaty materiał zabytkowy o dużej rozpiętości chronologicznej i zróżnicowaniu kulturowym — od epoki kamienia po średniowiecze i czasy nowożytnie. Sondaż odsłonił jedynie obiekty z okresu wpływów rzymskich — czasów, które obok okresu wędrówek ludów były najliczniej reprezentowane w materiale planigraficznym.

Badania będą kontynuowane.

Stare, gm. Wysoka woj. piłskie St. 7 patrz neolit

Stawki, gm. Dobra woj. konińskie St. 1 patrz neolit

**Strumienno, gm. Krosno Od-
rzańskie woj. zielonogórskie
St. nr 4a AZP 59-10/7a**

**Muzeum Archeologiczne Środkowe-
go Nadodrza w Zielonej Górze**

Badania prowadził mgr Jarosław Lewczuk. Finansował WKZ w Zielonej Górze. Pierwszy sezon badań. Stanowisko wielokulturowe, neolit, epoka brązu, osadnictwo od neolitu do okresu nowożytnego.

Prace wykopaliskowe miały charakter ratunkowo-rozpoznawczy. Stanowisko, usytuowane na małej wydmie, jest rozorywane przez właściciela — PGR Wężyska. Badania przeprowadzono w lipcu i sierpniu 1990 r. W toku prac założono dwa wykopy o łącznej powierzchni blisko trzech arów. Stwierdzono występowanie warstwy ornej o grubości ca 0,4-0,5 metra, która zniszczyła prawie całkowicie i silnie przemieszała warstwę kulturową. Bezpośrednio pod nią występuje już całec, w postaci jasno żółtego piasku rzeczno-pozłomowanego. W całcu odsłonięto: pozostałości przynajmniej 17 jam różnej funkcji i chronologii, ślady trzech obiektów słupowych z okresu późnolateńskiego i rzymskiego oraz zespół złożony z pieca wapienniczego i jamy do gaszenia wapna — datowanych na fazę C1. W dwu miejscach uchwycono nienaruszony spąg warstwy kulturowej — datowanej na późny okres rzymski.

Ogólnie — na tym etapie badań — materiały pochodzące ze stanowiska można podzielić przynajmniej na osiem poziomów chronologicznych.

Neolit — jest reprezentowany głównie przez wióry i odlupki krzemienne, oraz pojedyncze fragmenty ceramiki, pochodzące z warstwy jak i dwu obiektów datowanych na ten okres.

Kultura łużycka — ceramika datowana na IV epoki brązu pochodzi ze złoża wtórnego i znalazła się tam w okresie rzymskim. Z okresu halsztackiego pochodzą jamy w liczbie siedmiu, należące do grupy białowickiej.

Na okres lateński ogólnie (bez Pla) przyporządkowano jedną jamę oraz pewną ilość fragmentów ceramiki pojawiających się sporadycznie jako domieszka bogato tu reprezentowanego okresu późnolateńskiego — z charakterystycznie facetowanymi brzegami.

Okresowi późnolateńskiemu przyporządkowano ślady jednej naziemnej budowli słupowej, kilka jam oraz dużo materiałów ceramicznych — na złożu wtórnym. Należy je wiązać z kulturą przeworską — zajmującą tę część środkowego Nadodrza w II i I w p.n.e.

Wczesny okres rzymski — znany sporadycznie na tym terenie — jest reprezentowany nadspodziewanie bogato. Przyporządkowano mu jedną jamę oraz szereg fragmentów ceramiki zdobionych kółkiem zębatym, motywem swastyki, jodełką — znalezionych na złożu wtórnym.